

Otázka: Základní etické přístupy, dějiny etiky

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): František Červinka

Etika

= filozofická disciplína, zkoumá kategorii dobra a zákonitosti lidského chování a jednání

- z řeckého *éthos* = *zvyk, obyčej, charakter*
- **éthos** původně označovalo **zvyky a obyčeje** skupiny lidí na určitém místě, se vznikem filozofie se vyděluje přemýšlení o tom, co je správné a žádoucí z hlediska jednání i celkového směru lidského života
- po vzniku filosofie - se vyděluje zvláštní oblast přemýšlení o tom, co je správné (z hlediska cíle života, vztahu k sobě, druhým i společnosti)
- je ovlivněna danou kulturou, náboženstvím
- slovo můžeme chápat:
 - objektivně - obecně správné/špatné chování ve společnosti
 - subjektivně - názory, postoje, smýšlení jednotlivců
- cílem etiky je vychovat vyvrátého, komunikativního, zdravě sebevědomého člověka „Co nechceš, aby ti dělali jiní, také nikomu nedělej.“
- stanovuje, co je žádoucí a snaží se pojmy blíže určitě
- teoretický výklad morálních představ

Spravedlnost

- základní etický pojem
- „osobní ctnost, která v sobě zahrnuje všechny ostatní ctnosti a směřuje jedince k uskutečňování ideálu správného a dobrého života.“
- u Platóna je spravedlivá společnost, ta která je harmonicky uspořádána – rozlišuje dvojí spravedlnost (retributivní – je potrestán viník; distributivní – přerozdělování vzhledem k rozdílům mezi lidmi)

Svoboda

- možnost jednat podle vlastní vůle, bez vnějšího nátlaku (politického, ekonomického, sociálního)
- v současném světě nejvíce ceněná hodnota

Právo x morálka x etika

Morálka

- z řeckého *mos, mores* = *mrav ve smyslu zvyk, obyčej*
- nepsaná pravidla – při porušení nejsem oficiálně trestán, ale můžu být odsouzena společností
- představy společnosti o tom, jak by se mělo jednat
- Co je dobré, jaké to má být...
- Společné představy o tom, jak by členové společnosti měli jednat

Etika

- ptá se po zdůvodnění morálky
- člověk není podřízen pouze objektivním zákonům – myslí, je subjektem, má v hlavě určité postoje

Právo

- soubor pravidel, při porušení můžou být trestáni

Dobro x zlo

Dobro

- Souhrnný pojem pro všechno prospěšné a hodnotné
- Nejvyšší mravní ideál
- Protikladem je **zlo** (škodí, ruší, kazí)
- Klíčové morální pojmy

Dějiny Etiky

• Sokrates

- To, co je běžné, nemusí být vždy správné
- Etika je dle něj otázka po dobrém a spravedlivém
- Chování- to, co se dělá
- Jednání - to co udělám, souvisí se svědomím, moje pohnutky
- **Konflikt** -to, co mám dělat vs to, co je správné
 - **Daimonion**(svědomí)
 - Nepřidáš se k většině, pokud páchá nepravosti
 - **Stoicismus**
 - Člověk má žít v souladu s přírodou a kosmickým řádem, s bohem a rozumem = hlavní prvek **Apatheia** - nenechat se ničím vyvést z míry
 - Moudrý je ten, kdo ctí řád a chápe svobodu, bez odporu nese úděl, žije střídmě, krotí vášně.
 - **Žij ctnostně!** - ctnost - rozumnost, uměřenost, spravedlnost, statečnost
 - Marcus Aurelius Antonius, Lucius Aeneus Seneca, Zenón z Kitia
 - **Epikureismus**
 - Epikúros ze Samu
 - Žít střídmě, odprostit se od strasti, dosažení blaha
 - Strach z bohů = bohové žijí mimo tento svět, nemohou

zasahovat

- Strach ze smrti = pokud je zde smrt, nejsme zde my, + obráceně
- Nejvyšší hodnota dobro, cíl života slast - NE rozkoš!
- Slast = dobro, přátelství, střízlivost ve všech věcech
- Žít umírněně, avšak příjemně

Základní přístupy v etice

- **Deskriptivní etika** - Cílem je popsat to, co je správné, etické
- **Normativní etika** - hledá, jak by se měl člověk chovat; to co má býti a to, co je
- **Metaetika** - zkoumá systém Etiky a základních pojmů, etiku jako takovou

Etické směry

Empirická etika

- zdůvodňuje morálku na základě zkušenosti
- to, co se nejvíce osvědčilo, má být pravidlem
- hodně se používá v ekonomii
- kritika: to co tak je, ještě neznamena, že to tak má býti má

= naturalistický mylný závěr

Etika norem a principů

- hledá absolutní a priori princip
- etické zákonitosti i bez ohledu na zkušenost

1. Přírozenoprávní etika

1. Myšlenka lidských práv

2. Filosoficko-psychologická etika

1. Základ ve věcech jako rozum a vědomí

3. Teologická etika

1. Normou jsou boží přikázání

4. Utilitaristická

1. To, co je nejlepší pro všechny – obecné dobro
2. Např. oběť jednoho za 100

5. Deontologická

1. Autonomní zákon
2. Kant – kategorický imperativ

Kazuistická etika

- hlavním tématem je „kazu“ – případ
- snaží se stanovit platnost normy pro jednotlivé případy, snaha hledat to správné v každé situaci
- kritika – štěpení a relativizace etiky – někdy je správné to, jindy ono

Situační etika

- pravidla etiky v reálných případech
- zabývá se jednotlivcem
- Jean Paul Sartre
 - Existence předchází esenci – podstata lidskosti
 - Člověk sám sebe tvoří volbou vlastní morálky
 - Tím, že nějak jedná, vytváří podstatu lidskosti pro ostatní
 - **Úzkost** = jak správně vytvářet podstatu lidství?
 - I nejednat znamená volbu
 - Kritika – člověk si může dělat co chce – morálka a etika závisí na tom, jak se kdo rozhodne

Etika smýšlení

- Dobré je to, co je dobře myšleno

- Dobré myšlení dělá dobrého člověka

Etika odpovědnosti

- Jednání je dobré tedy, pokud je dobrý výsledek
- Max Weber